

Anteckning från paneldebatt Norbergs naturskyddsförening 2026-08-27

Kortfrågor ja/nej (ett parti lottades att svara med kort kommentar på 30 sekunder):

1. Ska Norbergs profilera sig som en klimatvänlig kommun? Hur?

- S ja
- V ja naturligt, viktigt att följa upp i så fall också för det finns redan vissa dokument om att vi ska arbeta för klimatet
- L ja
- Mp ja
- M nej

2. Skulle ditt parti säga ja eller nej till etablering av ny landbaserad vindkraft inom kommunens gränser om frågan skulle bli aktuell? Varför?

- S nej
- V nej
- L nej
- Mp ja, vi vill snabba på för bra energi men på välavvägd plats, klimatnyttan har inte vägts in nog hittills.
- M nej

3. Ska del av gräsmattan mellan ån och Svanen göras om till äng? Varför?

- S nej, det finns redan sumpmark och äng nära där, överallt i Norberg är det nära till mark för pollinerare
- V nej
- L ja
- Mp tveksam
- M nej

4. Ska klimatutbildning genomföras för politiker och kommunanställda? Varför?

- S ja
- V ja
- L nej
- Mp ja
- M ja, utbildning är alltid bra, men vad man gör med utbildningen blir också viktigt

5. Ska fler kolonilotter skapas inom kommunens område? Var?

- S ja
- V ja
- L ja, det är inget problem med lotter i Norberg, men vi får vattenbrist ofta pga klimatförändringarna så de bör ligga nära där till vatten
- Mp ja
- M nej

Urval av 5 frågor från enkäten (alla partier fick svara på 1,5 minuter, ordningen lottades):

1. Hur vill ditt parti minska koldioxidutsläppen i Norbergs kommun?

Mp: Fler cykelbanor så man kan åka utan bil till jobb och studier, öka takten på elektrifieringen, bli en elladdstolpskommun så man kan ladda bilen när man besöker Elsas konditori tex, bygga ut kollektivtrafiken tex genom att införa Sverigekortet, öka turtäthet och antal hållplatser.

M: Behövs många åtgärder men vi behöver tänka landsbygdskommun, dvs ej samma åtgärder som i Västerås, tex en kollektivtrafik som funkar för Norberg, mer lokalproducerade livsmedel, energieffektivisering av hus, minska matsvinnet, kommunens fordon eldrivna, gång- och cykelväg till Fagersta.

L: Transportsektorn utgör störst utsläpp och inte alltid pga kommunen utan för genomfart och därför bör bärighetskraften på vägarna höjas för tyngre trafik men färre. Vi behöver också ha en krisberedskapstanke så ej bara elbilar för det är för sårbart. Vi behöver höja andelen som handlar lokalt för att minska transportererna.

V: Mycket likt de andra. Transporten är en stor bov, så utbyggd och avgiftsfri kollektivtrafik, närproducerat, gärna ekologiskt och försörjningstrygghet, effektivisera kommunens transporter, satsa mer på elbilar så vi når målet med fossilneutral transportflotta, minska matsvinnet, mer återbruk och cirkulär ekonomi.

S: Fossilfri flotta är redan påbörjat och ska fortsätta, Minestorage, solcellspark, nästa vecka byggs cykelgarage vid kommunhuset med elladdning, samordna cykelväg och vattenledning till Fagersta, dubbel elladdning på Fridaparkeringen, Norge har kommit längre än Sverige med elbilar, fortsätta energiekonomisera.

2. Apropå vårt medborgarförslag om hållbarhetsråd som avslogs - hur ser ert parti att kompetens från civilsamhället skulle kunna stärka Norbergs kommuns kommande miljö- och klimatarbete?

S: Avslag gav pga resurser och kapacitet, men hade varit nyttigt som remissinstans, finns råd på länsstyrelsen men för social hållbarhet. En nyhet är färsk siffror på energibesparingen efter kommunhusets ombyggnation. Vi använder nu första halvåret 46% av det som användes 2022. På helår 2025 använder vi 49% i jämförelse. Detta plus bättre arbetsmiljö, sparar också pengar.

Mp: Såklart ska vi ha ett hållbarhetsråd, det kräver inte mycket resurser utan det går att effektivisera arbetsgrupper som redan finns och ha som referensgrupp för hållbarhet. Vi ska skapa demokrati varje dag och inte bara vart fjärde år, med civilsamhället som extra remissinstans. Vi vill också bjuda in samhället genom att kommunen erbjuder kurser och utbildningar så alla får lära sig mer om hållbarhet.

M: Det är viktigt att ta in kompetens från alla håll men rådet måste ha bärighet mot kommunen. Vi är inte emot utan för ett hållbarhetsråd. Gång- och cykelvägen mellan Fagersta och Norberg behövs för att vi är ett annat samhälle idag än förr.

L: Vi säger nej, inte för att det är en dålig idé men för att det är bättre att engagera sig politiskt. I Norberg är politiken ändå nära för medborgarna, och man behöver en koppling till budgeten för att förverkliga politiken. Kommunen kan dessutom redan idag kalla in vem som helst till kommunfullmäktigeberedningen, så det är

bättre att använda redan etablerade forum och kanaler än att bygga parallellsystem.

V: Håller med Liberalerna. Det finns många råd och grupper redan, däremot är det viktigt att få med civilsamhället i det demokratiska systemet, tex att vi frågade cykelklubben när cykelstallet planerades. Det finns en tendens överallt idag att skapa råd, men så engagerar man ej folk. Bjud i stället in och låt folk tycka till om olika frågor som tex hur vi ska lösa transporter till och från Flikens badplats, så kan vi hitta lösningar tillsammans.

3. Varför vill flera av er prioritera närodlat framför ekologiskt när ekologiskt är det bästa för både miljön och klimatet? (OBS paneldeltagarna utmanade den tillspetsade frågan och därför finns en kommentar från Naturskyddsföreningen längst ned.)

V: Vid prioritering ska närodlat gälla framför ekologiskt, men kan man kombinera så är det utmärkt. Vi behöver också försörjningstrygghet och idag måste vi importera även ekologiskt. Försörjningstrygghet behövs vid olika kriser som krig klimat, flyktingström, och då måste vi få fram mat. Vi behöver en levande landsbygd och bönder som kan sälja varor och det kan vi stödja från kommunen. Det är inte alltid ekologiskt är bästa valet, det är en myt.

S: Långa transporter är inte heller miljövänliga, närproducerat styrker också lokala näringslivet. Det är oro i världen och vi behöver produktion i Sverige och Norberg. Vi är inte enig om premissen, men också ekonomi är viktigt och vi har en begränsad pengasäck, så gärna närproducerat och försörjningstrygghet.

Mp: Vi vill ge bidrag till bönder så de kan ställa om till ekologiskt, ge ekonomiska incitament, att kommunen ställer krav på upphandling av ekologiskt och giftfritt. Vi behöver tänka långsiktigt, så det blir tryggt i Norberg att satsa på sin verksamhet. Närodlat och ekologiskt är inte motsatser.

M: Närodlat kan också vara ekologiskt. Vi måste ha mer närodlat och när det startar upp verksamheter här ska de självklart vara ekologiskt. Ekologiskt odlat kan komma från utlandet och då är det lång frakt.

L: Det finns olika forskning som visar att ekologiskt kräver mer areal och mer vatten, nyttighetsaspekten är inte heller självklar, sen är ekologiskt dyrt. Vill man ha bra mat är inte alltid ekologisk bäst. I Norberg är transporterna det största problemet och därför är närodlat viktigast. Forskning finns i olika riktning, så Naturskyddsföreningen behöver vidga sina vyer.

4. Alla utom DiN har i enkäten uppgett att ni vill verka för att informera på kommunens hemsida om förorenade områden inom kommunen och hur invånarna kan använda marken på ett säkert sätt, så varför finns inte informationen redan där och vad ska ni göra åt saken?

M: Vi sitter i opposition och har ej haft tid att lägga på hemsidan, men håller med om att det är viktigt och behöver prioriteras. Frågan rör berör många områden då det tidigare varit gruvdrift i Norberg och mark är förorenad på vissa ställen, men vi behöver få majoritet.

L: I Norberg finns många samverkansorgan, och just detta ligger under V-dala. Det finns en karta med information. Jag bor själv på sådant område och vill ha mer

information. Inget sådant förslag har dock inkommit, trots att det finns många kontaminerade områden. Det kommer kosta mycket. Information om hur vi boende ska förhålla oss finns inte däremot.

V: Instämmer med liberalerna. Det är svårt att få tag i informationen, den är svår att hitta. Den borde finnas på kommunens egen hemsida, tex för när man ska röra sig i olika områden, tex om rasrisk i Klackberg. Det finns information men den är svår att hitta på hemsidan, som behöver bli mer informativ. Samverkansorganen har information men den är ej spridd eller tillgänglig.

S: Kommunen arbetar med informationsspridning men att det är V-dalas ämnesområde underlättar inte. Förut låg det under Avesta kommun. Det finns fyra förorenade områden som ska jobbas med, men alla är inte hälsovådliga som Silvergruvan och är det i andra områden räcker ej hemsida utan skyltar bör vara på plats. Upptäcks brister så måste man ge besked till ansvariga tjänstepersoner.

Mp: Plattformen Origo har en karta över förorenade områden och kommer på hemsidan inom kort, med underlag från Länsstyrelsen, och många starkt förorenade områden. Ett är klassat som 1:a vilket betyder stor risk för miljö och hälsa. Vi ser att detta måste upp på agendan och de med ansvar måste ha mer kunskaper om risker och hantering. Flera av dessa förorenade områden finns runt skolområdet.

5. Fler av er vill vara restriktiva med dispenser från strandskyddet men ingen vill använda Prostudden till biologisk mångfald istället för att bebygga – varför?

L: Vi har andra idéer för Prostudden. Norberg är landsbygd och det finns andra områden mer lämpliga för biologisk mångfald. Vid Prostudden ska byggas, tex attraktivt seniorboende nära vatten eller kolonilotter.

V: Området är planerat för bebyggelse nära vatten men det behöver undersökas och utredas vidare. Det är ett populärt område för folk att träffas, bada och bada hunden. Vid kraftiga skyfall finns risker för vattensystemet på grund av lågt land. Det är tveksamt att bygga där, men behöver fundera på hur vi använder vattnet längre ner, risk för översvämning mm.

S: Det finns möjlighet till mångfald överallt i denna kommun. Prostudden är attraktivt och det kan locka folk att bygga i Norberg. Nybygge behöver gå att omsätta senare, få lån för osv. Det kan öka befolkningen i Norberg genom attraktiva tomter. Det ska ej begränsa pga biologisk mångfald. Bygg inte med källare just där. Antal strandtomter är få i byn och vi har många sjöar och möjlighet till rekreation.

Mp: Vi vill inte bebygga Prostudden utan vara restriktiva till att bygga längs vatten eftersom det stoppar tillgängligheten för befolkning och allemansrätten. Det försvårar för hela samhället att vara nära vatten, att ett fåtal som ska bygga ska inte få hindra alla andra. Uppskattar vänsterns svar om att säkra för effekterna av klimatförändringarna.

M: Det finns en plan för Prostudden och andra ställen för biologisk mångfald. Det måste ju inte byggas tätt.

Frågor från skolungdom (insamlade dagen innan):

- Vad tänker ni göra för klimat och natur om ni får makten? (frågan ansågs besvarad)
- Tänker ni jobba för mer tillgänglig natur? (frågan hanns ej med)
- Tänker ni jobba för att vargarna inte ska vara så få att de blir inavlade?
 - L: Sitter också i Viltförvaltningsdelegationen och vill ha en livskraftig vargstam med utgångspunkt i vetenskapen. Här finns många åsikter. Jägarna har koll på stammen, men det behövs fler vargar för att de ska klara sig själva. Att flytta vargar har redan prövats och fungerar ej väl.
 - Mp: Instämmer i att vi måste säkerställa att vargstammen är så stor så det finns en buffert om nåt händer. Vid jakt skjuts tyvärr ofta de friskaste individerna. Samtidigt behöver vi hjälpa bönder säkra sin boskap.
 - V: Det är en het debatt om den lilla stammen vi har. Finns mer livskraftig vargstam i andra länder. Vi kan inte öka stammen hur stor som helst med respekt för de som har boskapsdjur. Skyddsjakt måste vi ha för det finns individer (varg) som är farliga och måste bort, tex genetisk skada.
 - S: Instämmer med liberalerna att avvägning bör vara på vetenskaplig grund. Vi ska ha en livskraftig vargstam. De finns runt min stuga men man behöver inte vara rädd. Skyddsjakt bör ske på enskilda individer.

Frågor från publiken:

- Ni verkar ganska överens men när ekonomin är dålig undrar jag hur högt dessa frågor hamnar och om ni kommer prioritera annat i stället för att rädda klimatet?
 - Mp: Klimatet kan inte prioriteras bort. I stället ska det in i alla andra frågor vi har, som tex skola, äldrevård, transport, vatten, avfall, i samtalet hemma runt middagsbordet. Vi tänker inte prioritera bort något utan prioritera in klimatet.
 - M: Som miljöpartiet säger måste miljö in i varje fråga, tex matsvinn, lokalproducerat. När det kostar mycket kan man samköra som tex gång- och cykelväg till Fagersta med vattenledning under måste samordnas för det behövs.
 - L: Vi har fått säga vad vi tycker, men inte kunnat svara på vad de andra säger... Vi har framtidsstro, vi tror att vi har nya lösningar. Man behöver inte leva som på 1800-talet utan vi kan hitta smartare transporter osv.
 - V: Man kan inte välja bort, varje investering ska föregås av en klimatgenomgång, som tex krav vid upphandling av trafikflottan och inköp av mat. Uppföljningen är däremot näst intill urusel. Men klimatnyttan av investeringen på kommunhuset är bra och konkret. Så når vi målen till 2030, målen finns.
 - S: Alla beslut har en klimattanke bakom sig, sker efter välöversvägd begrundan, men bommas ibland kan jag instämma i. Helheten är viktigt. Varför kostar tex avfallshantering näringslivet så att de istället hivar det i skogen?
- Närodlat är inte ett definitivt begrepp. Hur menar ni med närodlat och kontrollerar ni om det som produceras i Norberg eller norra Västmanland inte transporteras till andra delar av landet innan det kommer tillbaka och säljs här, tex Grådö mejerier?
 - M: Upphandlingen till kommunens egna kök ska kunna prioritera att köpa från häromkring, därefter Sverige som ju är bättre än från utomlandet. Visst eventuellt

- förädlas vissa varor i andra delar av landet, men behåller vi produktionen inom Sverige så har vi bättre beredskap. Upphandling är viktigt verktyg.
- L: Det är ett stort problem, vi behöver kartlägga och har en väg kvar med upphandling och anbud. Vi måste öppna även för små lantbrukare så de också är relevanta. Att lämna in frukt till kommunens kök var ett förslag som nu är verklighet. Det fanns medborgarförslag om statsodling och då röstade vi ja, men det gjorde inte alla andra. Synd för det kostar inte nödvändigtvis pengar.
 - Mp: Jag är VA-ingenjör till yrket och igår diskuterade vi varför folk inte vill ha vårt avloppsslam i stället för att importera gödsel. Nu skeppas det till Tysklands vetefält, vars vete vi sen importerar... Självklart ska produktion lokalt stärkas. Det finns inte en specifik definition på vad som menas med närproducerat men det ska vara så nära som möjligt. Vi behöver knyta bönder till oss så de är trygga med förutsättningarna och det känns tryggt åt båda hållen.
 - Ni har diskuterat att klimatfrågorna ska tas med i alla beslut för vår framtids skull, men hur ser ni på barnen och barnkonventionen? Enligt fjärde portalparagrafen ska alla beslut ske med utgångspunkt i barnens bästa – hur integrerar ni då barnen i klimatfrågorna?
 - Mp: Självklart är det en viktig fråga. På Nya Zeeland utgår varje beslut från en övervägning om hur fem generationer framöver kommer påverkas av beslutet. Vi i Sverige bör lära oss av det för nu sätts ofta barn åt sidan.
 - L: Vi har försökt få kommunen att använda barnkonventionen i varje beslut men det har inte gått så bra. Inflytande för de små barnen kan fungera genom skolan men vi har inget ungdomsråd och det är synd och något vi vill få igång. Alla vet att vi har problem med klimatet, men en del engagerar sig som att ingen vet. Politiker har olika lösningar.
 - V: Det finns lagstiftning, och barn ska finnas med i alla beslut gällande barn. Men motsvarande finns inte för klimatet som är lånat av kommande generationer och vi behöver tänka på vad det är som vi lämnar efter till barn och barnbarn. Det finns ej med i beslut på det sättet, följer inte intentionerna i konventionen.
 - Vi har en lokal klimatorganisation Rebellmammorna i Norberg som deltog i en stor manifestation i Stockholm på över 60.000 personer. Vad tror ni det fick för genomslag i media – två minuter. Det är en hälskarteknik.
 - Varför använder vi i Sverige inte begreppet barnrättskonventionen som man gör i andra länder?
 - Mp: Har inget bra svar på det - självklart ska vi göra det.

Naturskyddsföreningens svar apropå frågan om närodlat kontra ekologiskt:

Vi tillstår att vår fråga var lite väl kategoriskt formulerad. Att ekologiskt skulle vara bäst "både för miljön och klimatet" är ett påstående som inte passar sig i en kortare debatt eftersom det kräver ett bredare helhetsgrepp och sammanhang för att motivera. För tittar man smalt på enskilda mått utifrån livscykelanalyser får man andra svar och risken med att låta ett mått ensamt styra kan visa framsteg på den utvalda siffran samtidigt som helheten försämras.

Det är däremot helt belagt att:

- Ekologiska gårdar har 30-50% högre biologisk mångfald än konventionella
- Att de bidrar till att minska spridning av naturfrämmande kemiska bekämpningsmedel till landskap och i maten

- Ekologisk produktion minskar beroende av importerade, och ofta miljöskadliga, insatsvaror som kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel, vilket i sin tur bidrar starkt till ökad robusthet och beredskap

Gällande transporter vill vi ändå understryka att de utgör en liten del av de flesta livsmedels klimatpåverkan, för många produkter under tio procent. Vad som produceras och hur väger tyngre än hur långt det åkt. "Närodlat" är alltså inte i sig ett klimatargument. Det finns däremot starka skäl för svensk produktion som inte handlar om transportsträckan, som exempelvis robusthet, vilket flera av er lyfte. Ett livsmedelssystem med många och olikartade företag klarar störningar bättre än ett med få och likartade. Det handlar också om humankapital: kunskapen om att bedriva jordbruk i olika delar av landet och under olika förutsättningar finns hos yrkesverksamma lantbrukare, och den försvinner när gårdar läggs ned. Den är svår att bygga upp igen. Det handlar dessutom om landskapet. Variation i bruksformer och skiftesstorlekar ger ett mer varierat landskap, vilket har betydelse för biologisk mångfald. Ett landskap som domineras av få och likartade enheter blir fattigare oavsett driftsform. Med tanke på att trenden fortfarande är nedläggning är detta ett skäl att värna svenska jordbruksföretag brett. En gård som finns kvar kan ställa om. En nedlagd kan inte.

Slutsats

Vissa frågor tål inte ett enkelt ja eller nej. Utländskt ekologiskt eller svenskt närodlat är en av dem – svaret beror på vilka perspektiv man väger in och prioriterar. Pratar vi bara kemikalier är svaret glasklart, en lokalproducerat konventionell vara bidrar till mer kemikalier i svensk natur och i svenskarnas mat än en ekologisk motsvarighet från ett annat land. Men lägger vi till frågan om lokal produktion på kort sikt eller landskapets mosaik så blir det mer komplicerat, och det kan finnas sätt att motivera att välja en svensk konventionell vara över en utländsk ekologisk.

En annan aspekt att väga in är att närodlat inte är definierat medan eko har tydliga ramar i förordning och certifiering. Produktionen av en "lokal" slaktkyckling kan t.ex. i praktiken vara i princip helt beroende av insatsvaror och foder från utlandet även om den levit sina dryga 5 veckor inuti en lada på svensk mark.

Utöver detta skickar varje ekoval i butik signaler till handlare och därmed producenter om att eko är efterfrågat, vilket i förlängningen stärker förutsättningar för den svenska ekoproduktionen, som ger tydliga mervärden över hela brädet - både för miljön, lokalekonomin (eftersom mer av lantbrukarens intäkter stannar på gården eller i närområdet i stället för att gå vidare till utländska insatsföretag) och den svenska försörjningsförmågan igenom minskat beroende över handelsflöden vi inte råder över.

Om vi fått chansen att formulera om frågan skulle vi idag nog ställa den så här i stället: hur ser ni till att kommunens upphandlingskrav driver både minskad kemikalieanvändning och en robust lokal livsmedelsproduktion?